

Ў нумары: У Беластоцкім падполлі · Рак можна вылечыць · Ці так павінна быць?

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 33 (288) | ГОД VII | 19 ЖНІЎНЯ 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

АЎГУСТАЎ.
Над возерам Студзенічным.
Фота МІКАЛАЙ ТАРАСЕВІЧ

БЯСПРЫКЛАДНЫ ПОДЗВІГ САВЕЦКІХ ВУЧОНЫХ І КАСМАНАЎТАЎ

11 жніўня 1962 года на арбіту спадарожніка Зямлі ў Савецкім Саюзе выведзен касмічны карабель — «Усход — 3», пілатуемы Андрыянам Нікалаевым. Услед за ім на другі дзень выведзен новы спадарожнік — «Усход—4», пілатуемы Паўлам Паповічам. Караблі выведзены на блізкія арбіты.

Новыя касмічныя палёты невыказна ўсхвалявалі ўвесь свет. Людзі ўсёй Зямлі ад душы апладзіруюць савецкім вучоным і касманаўтам.

Праграма навуковых даследванняў намнога шырэйшая, чым у двух папярэдніх палётах.

Мэтай вывядзення на блізкія арбіты двух касмічных караблёў з'яўляецца атрыманне даследчых дадзеных аб магчымасці ўстанаўлення непасрэднай сувязі паміж двума караблямі, каардынацыя дзеяння лётчыкаў-касманаўтаў, праверка ўплыву аднолькавых умоў касмічнага палёта на людскі арганізм.

У момант падпісання нумару да друку караблі, пераадолеўшы маршрут звыш двух мільёнаў кіламетраў, працягваюць бяспрыкладнае падарожжа.

Чалавецтва ў хуткім тэмпе набліжаецца да такіх дзён, калі касмічныя палёты людзей вакол Зямлі стануць звычайнымі.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

Хлеб надзённы Орлі

Орлю расславіла не толькі па Беласточчыне Жоська - знахарка. І цяпер, калі Жоська ўжо не жыве, мне нічога іншага не выпадае аб ёй сказаць, апрача таго, што яна была «патрыёткай» Орлі. Дзякуючы ёй людзі пхаліся ў Орлю, як мухі на мухалоўку. Ашуканчая мухалоўка... Неразумныя мухі...

Так як Орлю людзі ведаюць або чулі пра такую, то думаю, зацікавяцца, што і як цяпер у Орлі дзеецца. Якім надзённым хлебам яна жыве.

У Орлі пасаджана многа і ўсюды маладых дрэў. Адчуваецца вялікая накіраванасць на азеляненне пасёлка і аколіцы. І робіцца гэта грамадскім чынам. З грамадскага фонду на плошчы пры ГРН заложаны гадавальнік. 1500 штук чырвонага дуба вырастае тут, каб быць перанесенымі, між іншым, у парк на рынку.

Вялікі кавалак дарогі (3 км) ад станцыі Арлянка да пасёлка абсаджаны дрэўцамі. Побач дарогі — равы, паросшыя буйнай травой. Некалі, ведаю, многа арлянцаў пaслі па гэтых равах кароў. Цяпер не пасуць. Хоць трава і прыдалася б (у Орлі не хапае добрай пашы), аднак у імя будучай зялёнай дарогі, «ценю пад ліпамі», нельга пасвіць, нельга нішчыць дрэў. Ці ўсе хвалююцца такімі думкамі, ці ўсім зразумела такое становішча?

Мне расказвалі пра адно здарэнне з нейкай бабай. Конь не хацеў яе слухацца. Яна ў злосці з воза — ды да дрэўца... Зламала лёгка і хутка, і ўжо са злосцю да каня. А тут міліцыянер (на шчасце). І лупнуў 1500 зл. (Так расказвалі).

Часцей бы добры і ласкавы лёс пасылаў на бяздушных бракан'ераў караючую руку міліцыянера. Бо для многіх добрае слова — гэта толькі «звінячы цымбал».

Грамадскім чынам пачалася ў Орлі будова рамізы. Памеры 22x11. Самі пажарнікі збудавалі чават фундамент, бо нейкі прыватны спецыяліст хацеў за гэтую прыемнасць 10 тысяч злотых. На прыкладзе арлянскіх пажарнікаў яшчэ раз можам ганарыцца працавітасцю, ініцыятыўнасцю і гаспадарнасцю пажарных каманд.

Спулдзельня «Вітаміна» ў Бельску зацікавілася Орляй як аб'ектам для сваёй дзейнасці. Праўдападобна, у Орлі на 10 гектарах будзе збудавана цяпліца. Ужо ранняй вясной пад шклом будуць даспяваць... Ну, розныя рознасці, смачныя рэчы. Для саміх арлянцаў усміхаецца такая перспектыва. Бо і падзарабіць будзе дзе, і свежая гародніна на месцы.

У Орлі мае быць таксама і стадыён. Аб ім, праўда, даўно я ўжо чула. Але цяпер веру крыху, што ўсё ж - такі ён будзе, бо дакументацыя (без гэтага, на жаль, ані руш) ужо часткова апрацавана. У далейшым мае быць басейн і... другі парк, тут за фабрыкай бліжэй да вёскі Міклашы. Зразумела, усё будзе будавацца, у кожным выпадку, пачнецца, грамадскім чынам. І мабыць, сапраўды гэта будзе, бо спорт у Орлі любяць. Існуе моцны гурток ЛьЗС.

Зімой Рыгор Лясун, пішучы аб Орлі, аб культурным зруху ў гэтай мясцовасці, ставіў пытанне, ці арлянскай моладзі хопіць сіл устаяць, ці не ўляжацца зноў усё спакойна да сну. Паведамляю Лясуна, што не хапіла сіл. У Орлі на культурна - асветным полі святая цішыня. Амбіцыя заснула. Гурток БГКТ, хоць і фігуруе ў паперах таварыства, але і толькі.

У чым справа, дзе шукаць прычын такога ходу рэчаў? Пытаю аб гэтым кіраўніка святліцы Іллю Кубаеўскага. Найперш успамінае, як тады, (калі быў у Орлі Лясун), было добра і бадзёра, а цяпер нічога, бо старшыня гуртка выйшла замуж і яшчэ нехта выехаў. Але ці гэта істотная прычына? Разважаем. Урэшце Ілля Кубаеўскі гаворыць: «Бо ў нас кажуць так: калі мы запішамся ў ЛьЗС, то дастанем мяч, сетку, будзем іграць. А што будзем мець, належачы да БГКТ?»

Шакуючыя словы, праўда? Але ці не вартыя ўвагі? Пэўна, ЛьЗС і БГКТ — зусім розныя арганізацыі, але ж нельга ў другой палове XX стагоддзя вымагаць, каб людзі і асабліва моладзь безупынна

(Працяг на стар. 4)

НАШЫ ДАЮЦЬ

Паўмільёна салдат + атам = праграма міністра Штраўса

Некалькі тыдняў таму назад бонскі міністр абароны Штраус выступіў з прамовай на летнім курсе, наладжаным для студэнтаў 14 краін. Гэтае выступленне, прысвечанае пытанню «Германія і Атлантычная садружнасць», а таксама факт, што слухала яго шматлікая міжнародная аўдыторыя, тым больш заслугоўвае нашай увагі.

Штраус сцвердзіў, што «500 тысяч салдат Бундэсверы — гэта канчатковая мяжа асабовага складу заходнегерманскай арміі. Германскі ўрад не мае магчымасці перакрочыць гэтую мяжу, нават калі НАТО гэтага патрабуе».

Шматлікіх чытачоў, напэўна, знаёмячыхся з гэтым выказваннем, ахоплівае недавер'е. Як гэта можа быць, што Штраус, прыхільнік узбраення, адзін з творцаў Бундэсверы, выступае зараз супроць пашырэння ўласнай, заходнегерманскай арміі, якая ўжо сёння складае асноўную сілу Паўночна - атлантычнага пакта? Не ў тым тут, на жаль, справа. Штраус, хоць яго пазіцыя як палітыка і пагоршваецца, калі нават і змяняе свае погляды, дык толькі ў напрамку яшчэ большай ваяўнічасці і рэваншу.

Вось аб чым даведаліся студэнты 14 краін з прамовы Штрауса. Па-першае, міністр перасцерагаў перад усялякімі намерамі клеймавання атамнай вайны і выступаў супроць поглядаў, паводле якіх вайна можа быць праведзена выключна пры дапамозе канвенцыянальнай зброі. Па-другое, заахвочваў ён сваіх саюзнікаў да пашырэння атамнай магутнасці нават талы, калі ўзнікаюць магчымасці вядзення канвенцыянальнай вайны.

Гэтыя выказванні кідаюць пэўны свет на сённяшні ўклад суадносін ГФР—ЗША. Па сутнасці, у сваёй прамове міністр Штраус звяртаўся не ў адрас студэнтаў 14 краін, праводзячых канікулы ў Бон, а да нованазначанага шэфа аб'яднаных штабаў амерыканскай арміі ген. Тэйляра, які з'яўляецца рашучым працаўнікам узбраення Бундэсверы амерыканскай атамнай зброяй. Ген. Тэйляр таксама не з'яўляецца пацыфістам (зрэшты пацыфізм і генеральскія эпалеты — гэта не сумяшчальныя справы), аднак лічыць, што калі ядзерная вайна давяла б да знішчэння ўсяго чалавецтва, дык трэба падрыхтавацца да менш знішчальнай канвенцыянальнай вайны. Як з гэтага бачым, Штраус і Тэйляр розняцца паміж сабою толькі ў пэўных стратэгічных «абліччэннях», а не ў самай стратэгіі.

Што датычыць ГФР, дык ген. Тэйляр, так як і новы камандзір НАТО ген. Лемніцэр гавораць: «Пашырайце сваю армію да неакрэсленых граніц, нават да мільёна салдат, таму што такі ўклад вы павінны ўнесці ў заходні саюз».

Штраус, які страціў свайго прыхільніка ў асобе былога камандзіра НАТО ген. Норстада, адказвае: «Так, аб пашырэнні арміі можам пагаварыць, аднак спярша нароўні з другімі мы павінны распараджацца атамнай зброяй». Свет пераконаны, што калі б Бундэсвера атрымала атамныя снарады, ніводзен з бонскіх палітыкаў не меў бы нічога супроць мільёна ці нават двух мільёнаў Фрыцаў і Гансаў у якасці гарматнага мяса.

Мы з'яўляемся цяпер сведкамі торгаў, у якіх кантрагенты хочуць атрымаць найбольшую карысць: Бон — атамныя бомбы, узнімаючыя значэнне ГФР, а Вэшынгтон наадварот — заходнегерманскіх салдат без атамных бомб, каб захаваць першынства ў заходнім свеце якраз у атамным сэнсе. Адзначым, што ўсё больш паблажліва да заходнегерманскага ўзбраення адносіцца Вялікабрытанія, якой залежыць на прыняцці ў склад Супольнага рынку.

У выніку гэтай сітуацыі Штраусу здаецца, што яго праграма мінімум: паўмільёна салдат плюс атамныя бомбы — мае ўсе шансы, каб быць здзейсненай.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ВЕСЦІ БССР

Уладзімір Аляксеевіч сядзеў насупраць мяне і расказваў. Увесь выгляд гэтага чалавека са значком дэпутата Вярхоўнага Савета Беларускай ССР гаварыў аб цвёрдым перакананні ў тым, што яго словы збудуцца.

Перада мной ясна ўставала будучая калгасная вёска... Я нават уявіў сабе, як мы са старшынёю калгаса «17-ае верасня» Уладзімірам Аляксеевічам Галушкам ідзем па шырокіх асфальтаваных вуліцах Высокіх Ліп гадоў гэтак праз пяць - шэсць. І ён тлумачыць:

— Вось гэта наш калгасны камбінат бытавога абслугоўвання. І гарнітур можна пашыць тут і гадзіннік адрамантаваць, ды і прычоску можна зрабіць не горш, як у горадзе.

Уладзімір Аляксеевіч ужо паспеў паказаць мне і новую школу-дзесяцігодку, дзіцячы сад і яслі, пабывалі мы і ў міжкалгасным доме адпачынку.

На аўтамашыне мы паехалі па шырокай асфальтаванай дарозе, абсаджанай дзе каштанам, ліпай і клёнам, а дзе яблыняй, вішняй, слівай. Гэту дарогу калгаснікі самі праклалі ад Высокіх Ліп праз Круты Бераг і Квачы. Затым старшыня запрасіў мяне на стадыён, дзе павінна была адбыцца сустрэча паміж мясцовай футбольнай камандай і спартсменамі суседняга калгаса. Па дарозе мы зайшлі ў гасцініцу, паабедалі ў калгаснай сталоўцы. Бачыў я, як гаспадыні зручна завіхаліся ля газовых пліт...

Гэта яшчэ пакуль што мары, але рэальныя, блізкія. Галушка глядзіць на мяне, усміхаецца:

— Будзе такой вёска. Абавязкова будзе!

Так, планы хлебаробаў калгаса «17 верасня» Нясвіжскага раёна Мінскай вобласці — рэальныя. Калгаснікі прадумалі ўсё да апошняй дробязі. Магчымасці ў калгасе аказаліся немалыя. У 1959 годзе даход калгаса склаў больш ста тысяч рублёў (новымі

Такім будзе калгасны пасёлак

грашыма); а ў мінулым годзе ён перакрочыў семсот тысяч рублёў.

— А галоўнае, — гаворыць старшыня, — што людзі адчулі сваю сілу. Паглядзіце, як дзень і ноч кіпіць работа на палях і фермах. Паляводы, жывёлагадоўцы, механізатары разумеюць, што іх праца — аснова багацця калгаса.

І багацце гэта немалое. Бухгалтар А. Верамейчык не без гонару запісаў у інвентарную кнігу каля трыццаці пабудаваных грамадскіх будынкаў. Гэта кароўнікі, свінарнікі, гаражы, майстэрні, амбары, вадапапорныя вежы, млын, клуб. Не забыў ён упісаць у кнігу і два дзесяткі трактароў, сем зерянывых і тры сіласаўборачных камбайнаў, больш дваццаці аўтамашын. І ўсё гэта пабудавана і куплена калгасам за апошнія два-тры гады.

З асаблівай прыемнасцю ўпісаў бухгалтар у інвентарную кнігу двухпавярховы белакаменны калгасны Палац культуры, які зусім нядаўна вырас у цэнтры новага калгаснага пасёлка Высокая Ліпа.

Уладзімір Галушка запрашае мяне зайсці ў дамы калгаснікаў, каб паглядзець, як жывуць хлебаробы. Заходзім у самы крайні дом вёскі Высокая Ліпа. Тут жыве агароднік Дзмітрый Раманюк. У вочы кідаецца колькасць кніг. Тут ёсць творы Пушкіна, Горкага, Бальзака, Янкі Купалы і шмат іншых аўтараў. Кватэра хутчэй нагадвае гарадскую.

— Дом гэты мне паставіў калгас, — гаворыць Раманюк. — Грошы на яго атрымаў я ў касе ўзаемадапамогі. Цяпер паволі выплачваю. Калгас прадае дамы ў растэрміноўку да дзесяці год.

...Было ўжо за поўнач. Адзін за другім гаснуць у хатах агні. Ціха. Але вось удалечыні пачулася песня. Прыемны дзявочы голас спявае аб адзінокім гарманісце, які недзе шукае сваё шчасце.

Гэта спявае Оля Юрашчык. Дзяўчына часта выступае перад калгаснікамі на сцэне Палаца культуры.

Спіць вёска. А з досвіткам прыдзе новы дзень, дзень працы і клопатаў. І ён, гэты дзень, будзе яшчэ адным крокам калгаснікаў уперад да заўтрашняга дня.

Э. ЧАЧКО

ФУТБОЛ

III ЛІГА

Становішча на 12 жніўня

1. „Gwardia" B-stok	4:0	13: 1
2. „Mazur" Ełk	4:0	13: 2
3. ZKS Zambrów	4:0	8: 2
4. „Tur" Bielsk	3:1	6: 4
5. „Husar" Nurzec	2:2	5: 5
6. „Wigry" Suwałki	2:2	5: 8
7. „Warmia" Grajewo	1:3	5: 6
8. „Włókniarz" B-stok	1:3	2: 4
9. „Pogoń" Łapy	1:3	3: 7
10. „Skra" Cz. B-cka	1:3	3: 8
11. „Sokół" Sokółka	1:3	1:12
12. ŁKS Łomża	0:4	2: 7

КЛАС «А»

Становішча на 12 жніўня

I падгрупа

1. „Puszcza" Hajnówka	4:0	19: 3
2. „Gwardia" B-stok	4:0	14: 3
3. „Ognisko" B-stok	4:0	7: 2
4. „Cresovia" Siemiat.	3:1	6: 5
5. „Żubr" Białowieża	2:2	4: 5
6. LZS Uhowo	1:3	3: 4
7. „Husar" Nurzec	1:3	6:15
8. LZS Szepietowo	1:3	3:14
9. Jagiellonia B-stok	0:4	4: 6

II падгрупа

1. „Promień" Mońki	4:0	5:3
2. „Cresovia" Gołdap	2:0	3:2
3. „Mazur" Ełk	2:0	3:2
4. „Wissa" Szczuczyn	3:1	7:2
5. „Orzeł" Kolno	3:1	7:3
6. „Czarni" Olecko	2:2	4:2
7. ŁKS Łomża	0:4	4:6
8. „Wigry" Suwałki	0:4	2:7
9. LZS Suchowola	0:4	1:8

ЧЭМПІЯНАТ СССР

Становішча на 10 жніўня

I падгрупа

1. ЦСКА	24:8	24:8
2. «Дынама» К	22:4	31:14
3. «Зеніт»	16:12	16:13
4. «Малдова»	16:12	22:15
5. «Шахцёр»	14:8	18:14
6. СКА	13:15	23:19
7. «Кайрат»	12:14	12:14
8. «Лакаматыў»	10:18	14:22
9. «Спартак» Ер	7:17	9:24
10. «Жальгірыс»	7:17	8:28
11. «Даўгава»	5:21	10:26

II падгрупа

1. «Тарпеда» М	16:10	29:14
2. «Дынама» М	16:10	18:11
3. «Пахтакор»	16:10	16:12
4. «Дынама» Тб	15:11	15:11
5. «Спартак» М	14:10	27:17
6. «Беларусь»	13:15	12:14
7. «Нафтавік»	12:16	17:19
8. «Тарпеда» К	11:15	16:22
9. «Дынама» Л	10:14	6:21
10. «Авангард»	10:16	10:20
11. «Кр. Саветаў»	9:15	13:18

Юрый Дольд-Михайлик

БАРОН фон ГОЛЬДРЫНГ

Нечаканая сустрэча

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асіпчук

Настала раніца. З першымі сонечнымі праменнямі адкрыліся дзверы хлява.

— Пфайфер! Выхадзі! — пачуўся суровы вокліч.

Прапагандыст устрасянуўся і з жахам у вачах адсунуўся ўглыбіню.

— Запрашаць цябе буду, ці што?

Макі падышоў да Пфайфера і, схапіўшы яго за каўнер, падняў на ногі.

— Пашлі! Мяртвяк!

— Генрых, я не магу, я не хачу, яны не маюць права! — крыкнула Берціна і зайшлася плачам. — Скажыце ім, што яны не маюць права! Чуеце? Вы багаты, вы можаце запрапанаваць ім грошай! О, чаго вы на мяне так дзівіцеся! Запрапануйце ім грошай, і яны нас адпусцяць! Я адудзячуся вам, Генрых! Я...

— Гольдрынг! — пачулася з дзвярэй.

Берціна адхілілася ад яго і войкнула. Следам за сваім канваірам Генрых выйшаў на панадворак.

— Іч, які забіяка! — даляцеў да яго жаночы голас.

З падбітым вокам, са ўскудлачанымі валасамі Генрых сапраўды нагадваў нейкага забіяку з праезджай дарогі.

— Трапіш да такога ў рукі, дык аднаго выгляду спалохаешся! — кінула другая жанчына першай.

— А яму ўжо не давядзецца нікога палохаць! — супакоіў жанчын макі, што суправаджаў палоннага. — Ану, ты, рушай наперад, у штаб!

У пакоі, куды зашоў Генрых, сядзела трое. Два макі — у тыповай вопратцы французскіх сялян, адзін — у паношаным нямецкім мундзіры.

— Я прашу правесці мяне да камандзіра атрада, — цвёрда сказаў Генрых.

— Ён, здаецца, і тут хоча дыктаваць свае ўмовы! — смеючыся, выгукнуў макі, апрануты ў нямецкі

мундзір. — Вытлумачце яму, Алівье, што ён у палоне, а не на дыпламатычным прыёме!

Генрых прыгледзеўся да твару макі, які кінуў гэтую фразу. Так, ён не памыляецца: — перад ім рускі: шырокі твар з тыпова славянскімі рысамі, бялявыя валасы, а галоўнае гэты акцэнт...

— Калі я хачу пабачыць камандзіра, то я ведаю, для чаго гэта мне патрэбна! — чысценькаю рускай мовай сказаў Генрых.

Калі б раптам узарвалася бомба, дык выклікала б меншае ўражанне, чым гэтыя словы.

— Зямляк ці што? — здзіўлена спытаў рускі.

— Мне патрэбны камандзір. Больш я нічога не скажу.

—Мельнікаў, паклічце камандзіра! — загадаў сівавусы.

Той, каго назвалі Мельнікавым, выйшаў. За хвіліну ён вярнуўся з чалавекам, які быў апрануты ў звычайны цывільны касцюм. Глянуўшы на яго, Генрых адвярнуўся.

— Вы хацелі бачыць мяне?

— Так, вас, і размаўляць тэт-а-тэт, — усміхаючыся адказаў Генрых і памалу павярнуўся да яго тварам. У вачах камандзіра можна было прачытаць здзіўленне.

— Пакіньце нас адных! — загадаў камандзір прысутным.

Тыя выйшлі.

СЛАЎНЫЯ ЛЮДЗІ ПАДЛЯШША

Пётр Чаркоўскі (1808—1898)

Пётр Чаркоўскі з'яўляецца выдатным польскім педагогам. Нарадзіўся ён у 1808 годзе ля Драгічына. Пачатковую і сярэднюю адукацыю атрымаў у школах Падляшша — у Драгічыне і ў Беластоку. Вучыўся ён таксама ў Віленскім універсітэце, дзе зацікавіўся педагогікай.

П. Чаркоўскі з 1830 года па 1839 г. працаваў у якасці прыватнага настаўніка на Падляшшы, Літве і Беларусі. У 1839 годзе ён пераязджае ў Варшаву, дзе працуе па 1862 год. У г-ты перыяд ён напісаў і надрукаваў многа сваіх прац на разнастайныя тэмы. Яго цікавілі праблемы педагогікі, гісторыі, геаграфіі, філалогіі і этнаграфіі.

Вось найбольш вядомыя яго працы:

1. „Krótki zbiór geografii dla uczącej się młodzieży", Warszawa, 1850, szereg wydań, w r. 1892 czternaste.
2. Krótki wykład geografii powszechnej", ostatnie wydanie w Warszawie, 1880.
3. „Dzieje w Polsce, Litwie i na Rusi, z poglądem na wpływ Europy od r. 862 do 1825", Warszawa, 9 wydań, 1859—1865.
4. „Mównictwo", Warszawa, 1875.
5. „Rzecz o spółgłosce „i" na zasadzie mównictwa", Warszawa, 1859.

У 1862 годзе Пётр Чаркоўскі пераехаў у Сандомеж, дзе быў настаўнікам. Памёр у 1898 годзе.

мгр Васіль Белаказовіч

Бібліяграфія і крыніцы.

1. L. Sowiński, „Rys dziejów literatury polskiej... podług notat. Aleks. Zdanowicza", t. IV, Wilno, 1877, str. 803, t. V, Wilno, 1878, str. 231.

2. „Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana", t. XIV, str. 648—9, Warszawa, 1895.

У Беластоцкім падполлі

ЧЛЕН ПАРТЫІ

Сымон Кузьмін

Летам 1926 года сакратар беластоцкага Акруговага Камітэта Беларускай сялянска - рабочай грамады Васіль Казлоўскі пазнаёміў Сымона Кузьміна з яўрэйскім рабочым Гольдбергам, сакратаром ячэйкі КПЗБ у электрычным млыне пры вуліцы Сянкевіча 75. Такім чынам уступіў у рады партыі. Праз месяц быў пераведзены ў склад партыйнай ячэйкі пры вуліцы Крашэўскага, да якой належалі слёсары Алёша Салавей і Пятро Дзямід.

У час чаргов~ сустрэчы з Гольдбергам на плошчы перад царквою, што знаходзілася непадалёку млына, Сымон атрымаў першае сур'ёзнае партыйнае заданне: уступіць у члены «Грамады» і разгарнуць актыўную дзейнасць.

Неўзабаве быў арганізаваны ў Беластоку гарадскі гурток грамадаўцаў. Кузьміна выбралі ў склад праўлення з функцыяй скарбніка.

У адну з гарачых летніх нядзель неспадзявана многа народу сабралася ля сабораай царквы пры Ліповай вуліцы. Пайшлі чуткі, што прыехаў беларускі пасол Валошын (родам з Юраўлян у Сакольскім павеце).

Натоўп жанчын і мужчын рухнуў у напрамку пад'езду ад Сасновай ву-

(Працяг на стар 5)

Фальклор Беласточчыны

ТРЫСЦІНКА І КАВАЛЬ

(казка)

Даўным-даўно гэта было. Жыў - быў у адной вёсцы бедны чалавек. Штодзень хадзіў ён на балота. Рэзаў там лазіну ды ракіту і плёў дома кошыкі, сеўні і палукошкі. Прадаваў свае вырабы на торгу і з гэтага жыў. Жыў ён бедна: ледзь канец з канцом звязваў, часцей сухі хлеб жаваў, а закраса рэдка ў яго гаршчок трапляла.

Жыў - быў у той жа вёсцы і бедны каваль. Хоць і бедна ён жыў, але залатыя рукі меў. На што ні гляне — мігам тое зробіць ды яшчэ прыгажэйшае. Што ні задумае — тое зараз жа выканае, на сваім кавадле выкуе. Аднак карысці з гэтага вялікай не меў. Толькі таго зарабляў, што на кавалак хлеба, а аб чым іншым ды лепшым і мовы быць не магло.

Жылі вось так сабе бедныя селянін і каваль, з квасу на лебяду перабіваючыся, але сябравалі яны моцна. Адзін другому ў бядзе пасаблялі. Жылі душа ў душу.

Пайшоў аднойчы бедны селянін на балота па ракіту і знайшоў у трасціне маленькае дзіця, дзяўчынку. Пасінела беднае ад холаду і з плачу аж заходзілася. Зліта ваўся селянін над дзяцінаю, узяў яе ды прынёс у сваю хату. Стаў яе гадаваць-даглядаць і назваў Трысцінкаю.

Мінаў год за годам. Падрасла Трысцінка і стала свайму прыёмнаму бацьку есці варыць ды памагаць кошыкі плясці. Прыходзіў да селяніна і каваль пагутарыць і на Трысцінку падзівіцца, як яна ў хаце спраўляецца. А Трысцінка штогод дык прыгажэйшай становіцца. Нябач як і паннаю стала.

І пакахаў яе шчыра каваль.

Па-улі аб незвычайнай красе Трысцінкі паны і падпанкі і ў сваты да яе ехаць пачалі.

Прыехаў адзін пан у карэце, шасцю коньмі запрэжанай. Глянуў на Трысцінку і зумеўся, на прыгажосць яе гледзячы.

— Выходзь, — кажа, — за мяне замуж. Нічога рабіць не будзеш, у карэце залачонай ездзіць будзеш.

Падумала Трысцінка ды кажа яму:

— Хачу пабачыць, ці панская любоў шчырая. Дастань мне цудоўную чашу, што за сямю лясамі пільнуе людаед. Калі чашу прынясеш, тады і я паверу, што любоў твая панская шчырая. Тады і замуж за цябе выйду.

Зажурыўся пан і выйшаў з хаты. Стаў ля парога і задумаўся над тым, што рабіць мае з пажаданнем прыгожай Трысцінкі.

Аж чуе: каваль у кузні молатам па жалезе дзвэнкае.

— Зайду да каваля, — думае пан, — можа ён нешта прыдумае.

Заходзіць у кузню ды і кажа — так і так. Па чашу цудоўную мая нявеста выпраўляе мяне за сем лясоў драмучых.

Усміхнуўся каваль і гаворыць пану:

— Нашто ехаць за сем лясоў дрымучых. Я табе чашу выкую лепшую яшчэ і прыгажэйшую ад тае, што ў людаеда.

Уцешыўся пан. Горы грошай кавалю абяцаў. Каваль жа сказаў прыехаць пану за тры дні. А сам пачаў чашу каваць.

Мінула два дні. Не вытрымаў пан, едзе да каваля глянуць на яго работу.

— Ну як, — кажа, — чаша куецца?

— А ўжо гатовая, — адказвае той, — толькі вушкі дарабіць трэба.

Глянуў пан на чашу і вочы ў яго заіскрыліся. Не бачыў ніколі ён такой прыгожай чашы. Схапіў пасудзіну ды кажа кавалю:

— Нічога, яна і без вушкаў прыгожая!

Ды мігам да хаты Трысцінкі пабег, а кавалю і заплаціць забыўся.

Дзівавалася Трысцінка, на цудоўную чашу гледзячы, і згоду на шлюб дала. Пакаціў пан у свой палац да шлюбу рыхтавацца. А каваль тым часам зрабіў вушкі да чашы ды прынёс Трысцінцы і кажа:

— Пакажы, Трысцінка, панскі падарунак. Я ў ім вушкі яшчэ не прымацаваў.

Тут то і даведалася Трысцінка аб ашуканстве пана.

Калі прыехаў пан са сваімі вясельнікамі, яна і прыняла іх, і пачаставала, але за пана замуж не пайшла.

Праз нейкі час прыязджае другі паніч у сваты да Трысцінкі. Ад галавы да ног золатам абсыпаць абяцае. У шчырым каханні клянецца. Просіць — моліць, каб за яго замуж пайшла.

Падумала Трысцінка ды кажа:

— Хачу пабачыць, ці панская любоў верная. Прывязі ты мне залатую галінку, што расце на высокім дубе за сямю высокімі гарамі і пільнуе яе арол з дванаццацю галавамі. Калі дастанеш мне яе, дык тваёю жонкаю буду.

Затужыў паніч вельмі. Выйшаў з хаты і задумаўся. Аж чуе: каваль у кузні мяхом дзьме. Падыйшоў пан да кузьні, паглядзеў, як каваль працуе, ды аб прычыне свайго суму яму расказаў.

— Не трэба, паночку, ехаць за сем гор высокіх, — кажа каваль. — Я табе галінку выкую яшчэ прыгажэйшую ад тае, што арол дванаццацігаловы пільнуе. Калі хочаш, за тры дні гатовая будзе.

Узрадаваўся паніч непамерна і абяцаў кавалю вялікую плату, а сам у палац свой на кані паскакаў.

Не прайшло і трох дзён, прыехаў паніч да каваля на работу глянуць.

Уваходзіць у кузню, а галінка ўжо гатовая, толькі аднаго лісточка на ёй не хапае. Глянуў паніч на галінку — вочы ў яго разбегліся. Ні-

(Працяг на стар. 4)

— Божа мой, якім чынам і ў якім выглядзе! — радасна сказаў Андрэ Рэнар, працягваючы Генрыху абедзве рукі.

— Для таго, каб паціснуць мае рукі, іх спярша трэба развязаць! — сказаў, смеючыся, Генрых.

— Цьфу, дурань! — вылаяў сябе Андрэ Рэнар, і, дастаўшы з кішэні сцызорык, перарэзаў вяроўку, якою былі звязаны рукі палоннага. Але прывітацца старыя знаёмыя не маглі: рукі Генрыха так занямелі і набухлі, што адразу бяссільна павіслі. У запясцях выступіла кроў.

— Сястру! — крыкнуў Рэнар і, узяўшы Генрыха за плечы, моцна страсянуў.

— Дык вось каго, выяўляецца, нашы схапілі ўчора!

Увайшла сястра.

— Гольдрынг! — ускліюнула яна. — Божа, я вас адразу нават не пазнала! Гэта, месье Рэнар, той афіцэр, які мяне выкраў з гестапа, я вам расказвала пра яго.

— І дрэнна расказалі, інакш я б адразу здагадаўся.

— Як, хіба вы таксама сустракаліся?

Генрых працягла глянуў на Андрэ Рэнара.

— Не. Але мне расказваў пра месье Гольдрынга адзін мой знаёмы. якому ён памог... Але што ж вы стаіце, Людвіна? Рабіце перавязку

Генрых схаваў рукі за спіну.

— Я вас вельмі прашу, месье камандзір, спярша выслухаць мяне. Перавязку зробім потым.

— Тады пакіньце нас удвух, Людвіна! І пра тое, каго вы тут бачылі, нікому ні слова!

Генрых расказаў Рэнару пра захады, якія распрацаваў штаб дывізіі супроць макі.

— Дык вось, Андрэ, затрымаўшы мяне, вы пазбавіліся саюзніка ў штабе дывізіі і сапсавалі ўсе мае іншыя планы.

— Цяпер я здагадваюся, якія. Тады трэба інсцэнізаваць вашы ўцёкі. Я паклічу зараз начальніка нашага штаба, ён майстар на ўсялякія трукі.

Праз некалькі хвілін на парозе пакоя з'явілася ўжо знаёмая Генрыху постаць макі ў нямецкім мундзіры.

— Дык вось што, сябра, мы злавілі не таго, каго трэба, і зараз павінны выправіць сваю памылку, але так, каб пра гэта ведалі толькі ты і я. Хоць спачатку пазнаёмся — гэта той афіцэр, які прыязджаў да мяне у Ла-Травельса.

Шырока ўсміхнуўшыся, Мельнікаў моцна пацiснуў руку Генрыха. Той скрывіўся.

— Балюча? А вока не баліць? Не думаў я, што гэта вы!

— Дык гэты сіняк я дастаў ад вас?

— Ад мяне! — Мельнікаў вінавата сціх, глянуўшы на свой кулак.

Вытлумачыўшы свой план інсцэнізацыі ўцёкаў,

Андрэ Рэнар пытальна глянуў на свайго начальніка штаба.

— Адзіны выхад! Вось толькі, ці не пакажацца падазроным камандванню дывізіі і гестапа, што з усіх затрыманых вярнуўся адзін Гольдрынг? Мо', для кампаніі выпусцім шафёра і дзяўчыну?

— Берціну Граўзамель? — аж падскочыў Генрых. — А вы ведаеце, з якой мэтай яе паслалі ў Францыю?

Амаль гадзіну прасядзелі Андрэ Рэнар, Пётр Мельнікаў і Генрых Гольдрынг, абмяркоўваючы план наступнай ўцечкі палонных.

Калі Генрыха зноў прывялі ў хлеў, ён убачыў толькі Пфайфера і шафёра.

— А дзе ж фройляйн Граўзамель?

— На допыце, — адказаў шафёр.

Пфайфер сядзеў, апусціўшы галаву. Відавочна, допыт не аставіў у прапагандыста найменшай надзеі на больш - менш шчаслівы канец.

— Гер Пфайфер, я заклікаю вас да мужнасці. Ніколі не трэба траціць надзеі, нават тады, калі рукі ў цябе звязаны і цябе чакае заўтра раніцай суд макі.

— Суд? Які суд? — устрасянуўся Пфайфер.

— А хіба вам не гаварылі, што заўтра раніцай усіх нас будуць судзіць партызанскім судом?

(Працяг за тыдзень)

ПА ВОРАГУ, З МІЛЬЁНАЎ ГАРМАТ!

Нядаўна ў Маскве закончыўся Міжнародны супрацьракавы кангрэс, які выклікаў зразумелае зацікаўленне ў цэлым свеце. Разглядаліся ж на ім праблемы найбольш небяспечнай хваробы XX стагоддзя.

«Літаратура і мастацтва» правяла інтэрв'ю з дырэктарам беларускага Інстытута анкалогіі прафесарам Мікалаем Аляксандравым, удзельнікам Кангрэса. Вось што ён, між іншым, сказаў карэспандэнту газеты:

Рак можна вылечыць

— Вопыт, практыка паказваюць, што пры раннім выяўленні практычна ўсе формы рака могуць быць поўнасцю вылечаны, зразумела, пры правільным, кваліфікаваным лячэнні.

Самае важнае для нас у сучасны момант — падрыхтаваць кваліфікаваныя кадры ўрачоў - анколагаў, каб у кожнай бальніцы быў чалавек, які знаёмы з усімі формамі і відамі гэтага цяжкага захворвання. Жыццё падказвае, што неабходна перагледзець методыку выкладання анкалогіі ў медыцынскіх інстытутах. Трэба стварыць спецыяльныя кафедры або курсы анкалогіі ў кожным інстытуце. Дарэчы, сярэдніх медыцынскіх работнікаў - фельчараў, акушэрак, медыцынскіх сясцёр таксама варта глыбей знаёміць з асновамі дыягностыкі і прафілактыкай рака.

Ратунак у атаме

— На мой погляд, самым перспектыўным, як паказаў форум вучоных, з'яўляецца новы, удасканалены метад прымянення атамнай энергіі — пучка электронаў. Нават запушчаная форма рака паддаецца гэтаму лячэнню. Пры дапамозе сканцэнтраванага пучка электронаў можна паспяхова лячыць глыбока размешчаныя ў арганізме чалавека пухліны. Электроны практычна не выклікаюць мясцовага пашкоджання скуры і не вядуць за сабой небяспечнага спадарожніка — прамянёвую хваробу. Такімі навейшымі атамна - электроннымі ўстаноўкамі будзе забяспечаны ў хуткім часе і наш новы анкалагічны гарадок, які будуецца пад Мінскам у Бараўлянах.

Паходжанне рака

— Існуе многа розных форм ракавага захворвання. Кожная форма ўзнікае пад уплывам сваіх прычын — у выніку фізічнага, хімічнага і іншых шкодных уздзе-

Хлеб надзённы Орлі

(Працяг са стар. 1)

цікавіліся гісторыяй беларускай літаратуры і літаратурнай спадчынай Янкі Купалы (Зімою ў час росквіту культурнай дзейнасці ў Орлі ў святліцы чыталіся лекцыі на гэтыя тэмы.) Ну яшчэ праспявалі сумную «Рэчаньку», ну яшчэ затанцавалі традыцыйную і тэмпераментную «Лявоніху». Нават «Лявоніха» прыесца з часам, няма сумнення.

Орля мае цяпер 1300 жыхароў і... аж 18 вуліц! Гэта сядзіба ГРН. Тут і сямікласная школа, і святліца, і асродак здароўя, і аптэка, і кіно, і ГС, і фабрыка кафляў, і царква. Афіцыяльна назва Орлі гучыць — Орля на Падляшшы. Арыстакратычна. Арлянцы любяць гэтую падвойную назву сваёй мясцовасці.

У Орлі ёсць яшчэ і «бажніца». І да таго, гістарычны памятнік. 4 гады таму ў Орлю з'ехаліся спецыялісты і вынеслі прыгавор: гістарычны памятнік, нішчыць нельга, да рэканструкцыі. Тады ж быў зроблены і забяспечваючы ад развалу рамонт. І так дагэтуль. Мясцовыя грамадскія ўлады стараюцца, няма што казаць. Міністэрства культуры і мастацтва таксама не адмаўляецца ад частковай дапамогі, але падвозяць тыя сярэднія (не заўсёды сярэдзіна залатая), павятовы і ваяводскі кансерватары. Яны ніяк не могуць дайсці да толку.

У Орлі (хіба не толькі) наракаюць, што справы будаўніцтва (індывідуальнага) маюцца дрэнна, што ўлады не даюць дазволу на будову нібы таму, што не апрацаваны перспектыўны план разбудовы. А магчымасці будаўніцтва ў Орлі вялікія. І месца ёсць і ахвотныя. Даволі прыпомніць, што да вайны жыло ў Орлі да 4 000 жыхароў. Праўда, прыезджаму не відаць гэтых цяжкасцей. Орля за апошнія гады адмаладзілася, як пад рукой чарадзея. Новыя вуліцы, новыя дамы. Але ўсё яшчэ, відаць, мала. Людзі сталі багацейшыя і хочуць жыць выгодна. І гэта добра.

У арлянскай святліцы ёсць даволі прыемная чытальня. Столікі, падручныя кнігі, 22 загалоўкі часопісаў, трапна выбраных, каб задаволіць усебаковыя зацікаўленні асяроддзя. Уваходжу. Кіраўнічка чытальні (яна і бібліятэкарша) Зіна Якімовіч у паліто. А лета ж! (Праўда, такое нашае, цяперашняе лета). Але вецер гуляе па чытальні, бессаромна калыша прыгожымі гардзінамі на вокнах. Пытаю ў Зіны, ці прыходзяць людзі ў чытальню. «Мала, бо холадна, вокны без шыб».

Бачу, сядзіць адзін такі ўпарты. Праўда, на далёкім ад акна століку і таксама ў паліто. Не ведаю, ці я ў такіх умовах патрапіла б чытаць самы цікавы часопіс. А ў ГРН забылі хіба, што ўтульнасць прыцягвае. Што чытальня можа добра працаваць толькі пры цэлых шыбах у вокнах. І яшчэ лепш пры лагодным шуме экспрэса да кавы.

Але памалу. Не ўсё адразу. Праз сцяну яшчэ пакой. Тут маладыя хлопцы трэніруюцца ў цяжкай атлетыцы. Пры распаленай печы. Нічога не парадзіш, калі рукі дзеравянеюць.

✲

Я чула, што нібыта Орля за часоў рэфармацыі ў Польшчы была галоўнай сядзібай «польскіх братоў» — гэтага прагрэсіўнага асветнага руху. Значыць, Орля старынная асада. Мо' варта святкаваць яе 500 ці 600-годдзе? Цікава!

ВЕРА ЛЕЎЧУК

У нас супольныя

Над ракой усе даклады цікавыя.

Заграпічныя госці рэдка наведваюць Супрасль — месца нядзельнага адпачынку працоўных Беластока. Мо' і таму жыхары Супраслі былі нямала здзіўлены, калі ў адзін ліпеньскі дзень пачулі на галоўнай вуліцы мястэчка беларускія, украінскія і літоўскія песні.

— Мабыць, дэлегацыя з Савецкага Саюза, — здагадваліся адны.

— Але ж спяваюць! — захапляліся другія.

А песні плылі адна за другой і шырокім рэхам адбіваліся далёка за ракой у старым Супрасляўскім лесе. Канцэрта ніхто не арганізоўваў. Удзельнікі культурна - асветнага курса для нацыянальных меншасцей, пражываючых на Беласточчыне, які адбыўся ў Супраслі ад 23 ліпеня па 11 жніўня, як штодзень выйшлі на паабедню прагулку. Можа ціхі ліпеньскі падвячорак, а мо' сама Супрасль, рака і лес садзейнічалі таму, што песні самі ціс										нуліся на вусны. І курсанты, расцягнуўшыся на ўсю шырыню вуліцы, заспявалі.

Уданы гэта быў канцэрт. З таго часу амаль кожны вечар жыхары Супраслі збіраліся групамі пад палацам «Бухольца» ў надзеі паслухаць песняў.

Аб курсе гутарым з яго маладым, энергічным кіраўніком Лідзіяй Арлікоўскай.

— Арганізатарамі курсу, — гаворыць кіраўнік, — з'яўляюцца галоўныя праўленні Беларускага, Украінскага і Літоўскага грамадска - культурных таварыстваў, супольна з аддзелам культуры ВРН. На курсе ўдзельнічае 22 асобы. Гэта ў пераважнай большасці беларускія, украінскія і літоўскія настаўнікі, якія займаюцца культурнай дзейнасцю ў сваіх асяроддзях.

— Якая мэтанакіраванасць курсу?

— Падрыхтаваць слухачоў да актывізацыі іх асяроддзяў у культурна-асветнай дзейнасці.

— З якімі тэмамі знаёмяцца слухачы?

— Гэта перш за ўсё формы культурна - асветнай дзейнасці ў вясковым асяроддзі, пры якіх аднасова бярэцца пад увагу спецыфіка працы ў асяроддзях нацыянальных меншасцей. Выкладчыкамі на курсе між іншымі з'яўляюцца артысты тэатра ім. А. Вянгеркі Галінскі і Кузышын, якія азнаёмілі слухачоў з арганізацыяй і працай драмгурткоў.

— А як навязалася сужыццё паміж удзельнікамі курса?

— Мне выдаецца, што лепшага сужыцця не можа і быць. Але аб гэтым найлепш пагаварыце з удзельнікамі курса.

Надзя Аўчар прыехала на курс з Баняў Мазурскіх.

— Прызнаюся, — кажа Надзя, — што ў мяне не было вялікай ахвоты ехаць на курс у зусім нязнаную Супрасль. Але атмасфера, якая навязалася паміж намі з першых дзён курсу, развеяла ўсе мае сумненні. Гэта ж вельмі цікава па-

ТРЫСЦІНКА І КАВАЛЬ

(Працяг са стар. 3)

колі ён такога цуда не бачыў. Схапіў ён галінку ды подбегам да Трысцінкі памкнуўся. А кавалю і заплаціць за работу забыўся.

Дзівавалася Трысцінка, на цудоўную галінку гледзячы, і на шлюб згоду дала. Паехаў шчаслівы паніч да вяселля рыхтавацца. Каваль жа тым часам зрабіў лісточак і прынёс Трысцінцы, каб да цудоўнай галінкі дарабіць яго.

Даведалася тут Трысцінка аб ашуканстве пана. Калі ж прыехаў пан, каб з ім да вянца Трысцінка ішла, яна яму адказала, што не можа пайсці за таго, хто ашуквае.

Не прайшло і трох дзён, як завітаў да Трысцінкі трэці паніч. У шчырым каханні кляўся. Вялікай паняй Трысцінку зрабіць абяцаў. Многа слуг да яе прыставіць абяцаў. Абы толькі Трысцінка замуж за яго выйшла.

Падумала Трысцінка і сказала панічу:

— За сямю шырокімі рэкамі, на пустыні расце дрэва адзінокае. На тым дрэве растуць вясною кветкі прыгожыя. Пільнуе ж таго дрэва смок агнядышачы. Прывязі мне адну кветку з таго дрэва, тады я паверу, што каханне панскае вечнае і замуж за цябе пайду.

Затужыў паніч, выйшаў з хаты Трысцінкі і задумаўся. Аж чуе: каваль у кузні жалеза гартуе. Успомніў паніч, што ў яго коней падковы прытупіліся. Пайшоў паніч да каваля, каб нанава коней падкаваць. Слова за слова і расказаў кавалю аб сваёй бядзе.

— Чаго ехаць, панок, за сем рэк шырокіх. — кажа каваль. — Я табе такую кветку выкую, што і на цудоўным дрэве адзінокім у пустыні не знойдзеш.

Уцешыўся паніч, горы залатыя кавалю абяцаў і праз тры дні прыехаць па гатовую кветку абяцаў.

Толькі два дні мінула, а паніч тут каля кузні ўжо спыняецца, каб на працу каваля паглядзець. Глянуў на кветку і дзіву даўся — такая яна прыгожая. Без спросу схапіў яе і да Трысцінкі зараз жа панёс.

Захаплялася Трысцінка, на цудоўную кветку гледзячы, ды згоду на шлюб дала.

Толькі паніч да свайго палаца ад'ехаў, а тут да Трысцінкі каваль завітаў і кажа:

— У кветцы, што табе паніч падарыў, не хапае сярэдзінкі. Вось я ўжо яе зрабіў і прынёс, каб у кветку ўставіць.

І на гэты раз Трысцінка пераканалася, што паніч яе абмануў.

А тут каваль, каля парога трохі патаптаўшыся, глянуў на Трысцінку вачамі яснымі і кажа:

— Не шукай, дзяўчына, шчасця за панамі шляхетнымі, бо душа іх ілжывая. Выходзь за мяне простага чалавека, замуж. Я ж цябе здаўна кахаю.

* ✲ *

Праз некалькі дзён гуляла ўся вёска на вяселлі каваля з Трысцінкаю. Сталы пад караваямі ўгіналіся, а перад маладой парай стаяла чаша прыгожая з галінкай і кветкай цудоўнымі. Так то працавітасць з прыгажосцю шлюбам злучыліся і былі яны шчаслівымі ўвесь свой век. А на тым вяселлі і я быў, мёд салодкі піў, па вусах цякло ды ў рот не пападала.

Апрацаваў **Алесь Чабор**

яннаў знешнята асяроддзя на арганізм чалавека. Гэтыя ўздзеянні звязаны з кліматычнымі, бытавымі, вытворчымі ўмовамі жыцця людзей. Даследванні прафесара Л. М. Шабада, першага савецкага вучонага, які атрымаў прэмію Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, пераканаўча пацвердзілі гэта.

На кангрэсе было многа дакладаў, прысвечаных віруснай тэорыі паходжання рака. Аднак доследы на жывёлах яшчэ не могуць служыць вычарпальным пацвярджэннем гэтай тэорыі. Пераканаўчых доказаў вірусная паходжання пухлін пакуль што няма. Акрамя таго, за ўсю сваю практыку мне не даводзілася бачыць ніводнага прыкладу, калі б адзін чалавек заразіўся ракам ад другога.

Кулуары

— У рабоце кангрэса ўдзельнічала 70 краін. Было прадстаўлена каля тысячы навуковых дакладаў. Але сапраўды самымі цікавымі былі сустрэчы і размовы ў кулуарах. Непасрэдна, ажыўлена ішоў абмен вопытам, думкамі і планамі.

Дарэчы, на адной з такіх сустрэч мне давялося шчыра размаўляць з прадстаўнікамі навуковых колаў Ізраіля. І я пацікавіўся, на чым грунтуюцца чуткі, якія ў свой час былі шырока распаўсюджаны, быццам бы ў гэтай краіне знойдзены «новы, радыкальны метад лячэння рака». І цяпер магу афіцыйна запэўніць чытачоў газеты, што навуковыя даследванні ізраільскіх вучоных ні на адзін крок не выперадзілі здабыткаў вучоных іншых краін, у тым ліку і нашых — савецкіх. Хутчэй за ўсё наадварот.

Адзіны выхад

Адзіная наступальная лінія ў паходзе супроць рака: прафілактыка, удасканаленне хірургічных метадаў лячэння, прымяненне крыніц атамнай энергіі і хіміятэрапія — бальшак, на які выйшлі анколагі.

Прыцэл па ворагу з мільёнаў гармат — вось што ўяўляў сабой кангрэс.

МЭТЫ

знаёміцца з метадамі культурнай дзейнасці сярод беларускага або літоўскага насельніцтва. Штодзённыя гутаркі даюць нам такую магчымасць. На маю думку, варта нам, культурным дзеячам нацыянальных меншасцей, часцей сустракацца не толькі на курсах, але і ў час такіх сустрэч, як была нядаўна арганізавана ў Ганях Мазурскіх Беларускім і Украінскім таварыствамі. Гэта ж нас збліжае. Больш пазнаем адзін другога.

— Я, напрыклад, — гаворыць настаўніца літоўскай пачатковай школы ў Войцюлішках Біруta Радзевіч, — на гэтым курсе першы раз пазнаёмілася з беларусамі і украінцамі. У нас жа толькі супольнага! Варта нам часцей сустракацца і абменьвацца вопытам у галіне культурнай дзейнасці.

Курс закончыцца 11 жніўня. Маладыя культурныя дзеячы раз'едуцца да сваіх асяроддзяў, каб яшчэ лепш, чым дагэтуль, разгортваць культурную дзейнасць.

Несумненна, што супрацоўскі курс будзе ім у гэтай працы немалой дапамогай.

В. БАРШЧЭЎСКІ
фота А. ЗДРАДОЎСКІ

А пагуляць яшчэ лепш

Аграномам ды іншым у адрас

Сярод жывапіснага краявіду, дзе рака Супрасль прарэзваецца праз шматлікія ўзгоркі, зарослыя старым перамяжна сасновым лесам, раскінулася тэрыторыя ГРН Станцыя Валілы. Абымае яна 378 гаспадарак, на якіх жыве і працуе амаль дзве тысячы асоб.

Даўней, пры панскай Польшчы, значную частку зямлі займалі тут памешчыцкія маёнткі. У выніку сялянскай рэформы, праведзенай, як вядома, у 1946 годзе, сяляне павялічылі свае гаспадаркі, а на зямлі, якой не было ўжо каму браць, абасноваўся ПГР.

Зараз ніхто тут не церпіць голаду зямлі. На аднаго гаспадара прыпадае ў сярэднім звыш 4 га ворнай зямлі. Наадварот, гаспадар тэрыторыі, Прэзідыум ГРН у Валілах, мае шмат клопатаў з пакінутымі гаспадаркамі або з гаспадаркамі зусім занядбанымі.

Зямля тут вельмі няроўная па ўраджайнасці. Невялікія раўніны высакаякаснай глебы густа пераплятаюцца камяністымі ўзгоркамі або падмоклымі далінамі і нізіннымі лугамі. Таму, мабыць, плошча ворнай зямлі складае не многім больш 15% агульнай паверхні.

Найбольш тут лесу. Займае ён звыш 8 тысяч га. Далей па велічыні ідуць сенажаці і пасбішчы.

На аснове гэтага можна зрабіць вывад, што ў раёне ГРН Станцыя Валілы існуюць спрыяльныя ўмовы для буйнага развіцця жывёлагадоўлі.

Хлебаробы, пражываючыя ў раёне ГРН Валілы, на кожных 100 га зямельных угоддзяў у мінулым годзе трымалі толькі па 19 кароў. Вельмі мала!

У краінах, дзе культура сельскай гаспадаркі пастаўлена на высокім узроўні, на кожных 100 га зямельных угоддзяў гадуецца па 100 і больш штук рагатага статку.

Аб рэнтабельнасці хлебаробніцкіх змаганняў у першую чаргу вырашае менавіта добра пастаўленая жывёлагадоўля. Сельгаспрадукты, «перапушчаныя» праз страўнік жывёлы, даюць многа раз больш прыбытку, чымсьці можна за іх узяць, прадаўшы іх непасрэдна, а гною з-пад жывёлы не заступіць ніякае штучнае ўгнаенне.

Ці так павінна быць?

Беласточчына незадоўга мае быць мясным і малочным басейнам нашай краіны. Дзеля гэтага трэба на працягу бліжэйшых некалькі гадоў паднясць так жывёлагадоўлю, каб на кожныя 100 га зямельных угоддзяў прыпадала прынамсі па 50 штук кароў.

Для выканання гэтага задання сяляне Беластоцкага ваяводства маюць дастатковыя ўмовы. Найлепш аб гэтым сведчыць прыклад спулдзельні прадукцыйнай у Дарожках, якая яшчэ у бягучай пяцігодцы абавязалася на кожныя 100 га сваіх угоддзяў мець па 100 штук рагатага статку.

На працягу апошняга года ў раёне ГРН Валілы на кожныя 100 га зямельных угоддзяў прыбыло ледзь па 2 каровы.

Прасторныя лугі над рэчкай Супрасль у раёне ГРН Валілы чакаюць кароў, цялят і іншую жывёлу. Гэтага аднак яшчэ мала. Для хуткага развіцця жывёлагадоўлі неабходна дастатковая кармавая база. Тым часам на агульную плошчу 1862 га ворнай зямлі пад кармавымі культурамі ў раёне ГРН Валілы знаходзіцца зараз не цэлых 60 га (ледзь толькі 3% ворнай зямлі).

Сярод кармавых, як даказвае навука і практыка, найбольш карысны расліна з'яўляецца кукуруза. У хлебаробаў, пражываючых на тэрыторыі ГРН Валілы, не цешыцца яна, на жаль, вялікай папулярнасцю. Кукуруза паявілася там толькі ў мінулым годзе. Некалькі гаспадароў адважыліся пасадзіць яе на кавалачку поля. Разам склала гэта каля паўтара га. Выглядае гэта на вельмі баязлівы вопыт. З амаль дзвюх тысяч га ворнай зямлі на кукурузу ў бягучым годзе знайшлося не многім больш 4 га.

Хацелася б правесці абагульненні, але ведаю, што абагульненне стану сельскай гаспадаркі на тэрыторыі аднаой ГРН было б раўнаварта таму, што на аснове хваробы аднаго чалавека судзіць аб хваравітасці цэлай яго сям'і. Аднак, на маю думку, сітуацыя, якая зараз існуе ў раёне ГРН Станцыя Валілы, у шматлікіх праявах характэрна для многіх другіх куткоў Беласточчыны. І таму асмельваюся адрасаваць вывады аграномам, працаўнікам ГРН-аў і паветовых саюзаў сельгасгуртkоў і сельгасадзелаў.

ВІКТАР РУДЧЫК

Трактары для хлебаробаў

Як вядома, асноўнае заданне сельгасгуртkоў — гэта поўнае забеспячэнне штогод растучага запатрабавання сярод хлебаробаў на сельскагаспадарчыя машыны.

У Беластоцкім павеце існуе зараз 117 сельгасгуртkоў. Большасць з іх мае ўжо закупленыя трактары з поўным камплектам другіх машын.

Найбольш механізаваным раёнам Беластоцкага павета з'яўляецца ГРН Дабрынёва Касцельнае. Там адзін трактар прыпадае на кожныя 70 га зямельных угоддзяў.

вр.

ЧЛЕН ПАРТЫІ

Працяг са стар. 3

ліцы. Аднекуль мігам быў прынесены стол, пасол ускочыў на яго.

— Грамадзяне! — сціхлі апошнія размовы. — Жывем пад бізуном нарастаючага польскага фашызма. Надыходзяць цяжкія часы працоўнаму народу...

Вечарам Кузьмін сустрэўся з Валошыным на кватэры Ёзіка Кісяля пры Усходняй Шашы.

— Дрэнна выглядаюць справы з дапамогай для палітычных вязняў. — гарачыўся пасол. — Неабходна актывізаваць дзейнасць МОПР-у, арганізаваць зборку грошай на закупку прадуктаў...

Сымон прыступіў да справы. Пагаварыў са знаёмымі сябрамі — Ёзікам Грыгарчуком, Міхалаем Грыцуком, Алесем Андрэйчукам, Ёзікам Лукашыкам, Алесем Мартончукам, Федарчуком.

Жонка Софія не скардзілася, пастаянна насіла да беластоцкай турмы харчовыя пачкі, прызначаныя засуджаным таварышам. Хто ведае, які лёс можа спаткаць і яе мужа за дзень, месяц ці год?

* * *

У кінатэатры «Палёнія» у Беластоку восенню сабраўся акруговы з'езд «Грамады». Зала запоўнілася дэлегатамі — з Беластоцкага павета, Бельшчыны, Сакольшчыны. Ля ўваходу размешчана самаахова для нагляду за парадкам і... правакатарамі.

Першым выступіў з прамовай Валошын. Пачаў гаварыць пасол Мятла, калі ў залі ўзняўся шум і крыкі правакатараў, якім удалося праслізнуць на з'езд. Паліцыянты толькі чакалі гэтага моманту — уварваліся ў залу і пачалі біць усіх палкамі направа ды налева (за непарадкі!).

Мятла крыкнуў:

— Таварышы! Не разыходзіцеся! Даць адпор гэтым панскім служакам!

Хтосьці заспяваў «Ад веку мы спалі»... І ўсе падхапілі песню. «Гранатовыя» зганялі людзей па стромкіх сходах, з усіх бакоў свісталі гумы. Дэлегаты групамі прабіваліся назад у залу. Але паліцыі прыбывала штораз больш.

Вялікімі гурбамі пайшлі на вуліцу Віцебскую 12, дзе знаходзіўся Акруговы Камітэт «Грамады». І там паліцманы не далі спакою.

З'езд быў сарваны.

У пачатку лістапада Сымон Кузьмін паразумеўся з Валошыным. Пад выглядам сустрэчы насельніцтва з грамадаўскім пасолам Браніславам Тарашкевічам, які належаў да мясцовай выбарчай акругі, неабходна было наладзіць палітычную дэманстрацыю ў гонар ІХ-ай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

Наняў залу яўрэйскага тэатра «Палац» пры вуліцы Кілінскага 6. Ноччу расклеілі ў цэнтральных месцах горада друкаваныя аб'явы.

Народу зышлося многа. Тарашкевіч гаварыў нядоўга, на залі пачалі шумець правакатары і крычаць «Прэч камуну»! Пад крэслы падлажылі дымныя гранаты. Публіка кінулася да дзвярэй і трапіла пад паліцэйскія палкі.

Пачуўся спеў «Інтэрнацыянала». Паліцыянты разагналі натоўп, каб не дапусціць да дэманстрацыйнага паходу.

* * *

2 студзеня 1927 года Сымон, як звычайна, пайшоў на Віцебскую 12. Там застаў жонку Алеся Грэся, старшыні Акруговага Камітэта «Грамады».

— Уначы ўсіх арыштавалі, — расплакалася. Увайшоў Ёзік Грэсь з Пясчанікаў у Беластоцкім павеце.

— Сябры! Па вёсках ідуць арышты грамадаўцаў, — голас яго рваўся.

Невядома хто запрапанаваў арганізаваць пратэстацыйны сход беларускага актыву. Ішлі людзі...

Зацвердзілі пісьмовыя ноты ў сейм і да ваяводы.

«Грамада» перастала існаваць.

Сакрат Яновіч

КРЫХУ АБ КІНО І ФІЛЬМАХ

Добрыя і... нядобрыя весткі

— Кіно прыехала, — крычаць дзеці. Каля школы затрымалася крытая машына, памаляваная белым колерам. Увечары будзе фільм. Які?

Такіх кінаперасовак ёсць 18. Нямнога, як на Беласточчыну.

— Ці будзеце мець больш? — пытаем у ваяводскім кіраўніцтве. Адказваюць, што няма асаблівай патрэбы ў новых кінаперасоўках. Адпаведных памяшчэнняў для дэманстрацыі фільмаў закваліфікавана каля 300. Чямнога...

Выясненне чытачам: калі ў вашай вёсцы перасталі адбывацца сэансы кінафільмаў, значыць, органы пажарнай аховы забаранілі з увагі на небяспеку пажару. Кіналента гарыць, як порах, а калі яшчэ ў цесным, нізкім будынку з адным уваходам?! Ураталіся б лічаныя асобы...

Штогод дэманструецца не менш двухсот кінакарцін, пераважна сацыялістычных краін. З гэтага ліку звыш 100 кінакарцін пабачыць вясковы глядач. У верасні бягучага года адбудзецца прагляд польскіх фільмаў, а ў кастрычніку — традыцыйны ўжо месяц савецкага фільма. У бліжэйшы час будуць атрыманы фільмы «Рэчаіснасць», апрацаваны па матывах вядомай аднайменнай аповесці польскага пісьменніка Ежы Путраманта аб жыцці і барацьбе супроць санацыі віленскай рэвалюцыйна настроенай моладзі; «Малыя мушкецёры» і «Пятнаццацігадовы капітан» савецкай прадукцыі (хто ж не чытаў гэтых аповесцей!); югаслаўскі фільм з часоў апошняй вайны «Трагічны замах»; французскі — «Ноч шпіёнаў», італьянскі — «Злачынцы не выкрыты», «Дзе зіхацяць у сонцы рэкі» — чэшскі і г. д. Многія з іх увойдуць на экраны пад канец жніўня.

На заканчэнне яшчэ адна пацяшальная вестка. Намечана пабудова новага кінатэатра ў Белавежы паводле апошніх архітэктурных праектаў. Апрача густоўнай і вялікай глядзельнай залы запраектавана кавярня, бібліятэка з чытальняй... Словам, дом культуры на карысць не толькі польскіх і замежных турыстаў, але і мясцовага насельніцтва. Нешта падобнае — толькі ў наступнай пяцігодцы — будзе пабудавана ў Боцьках (Бельскі павет).

А колькі маем сталых кіно і дзе, прачытайце на 7-ай старонцы «Нівы».

(ся)

Пятнаццацігадовы капітан.

Трагічны замах

Рэчаіснасць

ПАРАДЫ ЎРАЧА

Калі гатова юшка?

Цяжка перадаць усю прыгажосць адпачынку на рыбалцы. А якая смачная юшка з уласнага ўлову! Вартасці такой юшкі могуць ацаніць толькі тыя, хто пабываў на рыбалцы.

Але мне хочацца напомніць рыбаловам, што прыгатаваць рыбную поліўку не так ужо проста. Не трэба забываць, што ўжыванне недаваранай юшкі можа прывесці да цяжкіх вынікаў.

Звычайна рыбаловы карыстаюцца распаўсюджанай прыкметай: пабялелі вочы ў рыбы — юшка гатова. Нават вопытныя рыбакі прытрымліваюцца такога правіла. Але гэта прыкмета няправільная. Той, хто карыстаецца ёю, нават не падазравае, якой небяспецы ён падвяргае сябе.

Пад мікраскопам выразна бачны малюсенькія шарыкі — лічынкі плоскага чарвяка — сібірскай двуусткі або апістархіса, якія сустракаюцца ў целе рыбы. Трапіўшы ў страўнік чалавека, лічынкі губляюць сваю абалонку і па жоўчных каналах пранікаюць у жоўчны пухір і печань, выклікаючы апістархоз — цяжкае захворванне ўсяго арганізма. Праз 2—3 тыдні лічынкі ператвараюцца ў чарвей-глістоў, размерам да аднаго сантыметра, здольных жыць ва ўнутраных органах чалавека на працягу 20 гадоў. Вядомыя выпадкі, калі пры ўскрыцці ў печані чалавека іх знаходзілі да 25 тысяч штук.

Пакуль яшчэ няма эфектыўнага спосаба лячэння гэтага захворвання. І значна прасцей засцерагчы сябе ад яго, чым вылячыцца.

Акрамя чалавека, апістархозам хварэюць кошкі, сабакі, лісіцы і іншыя млекакормячыя, якія іншы раз паядаюць сырую рыбу.

Знаходзячыся ў арганізме жывёлы або чалавека, сібірскія двуусткі выдзяляюць многа яек. Яйкі рознымі шляхамі пападаюць у вадаёмы. Тут, папаўшы ў ежу малюскаў - біціній, яны праходзяць новую стадыю развіцця. Так, з адной лічынкі атрымліваецца цэлае пакаленне іх. Пакінуўшы малюска, лічынкі свабодна плаваюць у вадзе, прыліпаюць да рыбы і пранікаюць праз скуру ўнутр мышачнай тканіны рыбы, дзе пакрываюцца абалонкай і застаюцца жывымі вельмі доўгі час.

Такі шлях развіцця сібірскай двуусткі.

Лічынкі двуусткі вельмі стойкія да знешніх уздзеянняў. Так, у марожанай рыбе яны жывуць пры тэмпературы да 12 градусаў. Моцны пасол убівае лічынкі толькі пасля 10—12 дзён знаходжання рыбы ў расоле. Гарачае вэнджанне знішчае лічынак толькі пасля двухгадзіннага прабывання ў вяндлярні. Асаблівую небяспеку ўяўляе сабой рыба, крыху запечаная ў попеле, што нярэдка робіцца рыбаловамі.

Для абясшкоджвання рыбы неабходна варыць яе ў кіпячай вадзе або прамсажваць не менш 20 мінут без перапынку, а вялікія кавалкі рыбы і больш доўга.

Такім чынам запомніце: калі вочы ў рыбы пабялелі — гэта яшчэ не значыць, што юшка гатова.

І. ЛІПНІЦКІ

Газеты ў 124 краіны

124 краіны свету чытаюць польскі друк. З Польшчы за мяжу пасылаецца 828 розных газет, часопісаў і іншых перыядычных выданняў, агульным тыражом больш 700 тысяч экземпляраў.

Толькі «Трыбуну люду» атрымоўвае больш 17 тысяч замежных чытачоў.

У вельмі многіх краінах добра ведаюць часопіс «Польшча», які выходзіць на розных замежных мовах. Штомесячна ў іншыя краіны высылаецца 200 тысяч экземпляраў гэтага часопіса.

НОВЫЯ СПОСАБЫ НАРЫХТОЎКІ І КАНСЕРВАВАННЯ ГАРОДНІНЫ, ГРЫБОЎ І ФРУКТАЎ.

СТЭРЫЛІЗАЦЫЯ ПОСУДУ

Чыста вымыты посуд трэба стэрылізаваць, гэта значыць знішчыць бактэрыі, якія ў ім ёсць і маглі б выклікаць псаванне прадуктаў. Гэта трэба зрабіць непасрэдна перад тым, як пакласці нарыхтаваныя кансервы ў посуд.

Слоікі або бутэлькі, прызначаныя для кансервавання гародніны і марынатаў, трэба спаласнуць салёным варам, посуд для салодкіх фруктовых прадуктаў — варам з прымессю саліцылавай кіслаты. На 1 літр вару бяруць 1 таблетку саліцылавай кіслаты або поўную сталовую лыжку кухоннай солі. Робяць гэта наступным чынам: у парожні посуд наліваюць крыху крутога вару з соллю, бяруць посуд шматком за дно, нахіляюць і затым апускаюць верхнюю частку посуду ў гаршчок з варам.

Вымаюць і ставяць на стол па 5—6 штук аднachасова і адразу напаўняюць гарачымі перапрацаванымі прадуктамі, не дакранаючыся рукамі да стэрылізаванага посуду.

Можна таксама вымыць слоікі і бутэлькі і паставіць іх у гарачую духоўку або ў выпаленую печ, вымаючы іх адтуль непасрэдна перад тым, як напаўняць.

Сельская гаспадарка без таямніц

НАСТУПЛЕННЕ НА... ПЫРНІК

Што як што, але пырнік — гэта дзіўны госць на нашых палях. Госць незвычайна назойлівы, неадчэпны. Ёсць заўсёды і ўсюды. Яго гоняць, знішчаюць, не даюць яму спакою — а ён знікае і зноў з'яўляецца. Прыносіць нам вялікія шкоды. Ды яшчэ якія? Крадзе ў нас два з палавінай мільёны злотых.

Пырнік, які расце на нашых палях, вельмі вытрывалы. Яго карэнні маюць даўжыню да 8—12 см. Зробіш падворыўку — знікне. Але хутка зноў ужо зелянее і каб мог, дык сказаў бы гаспадару: «а ку-ку!» Сапраўды, можна ашалець.

Але ёсць навука. Ёсць апрацаваныя правілы і метады. Ёсць ужо новы добры хімічны сродак пад назвай «Антыпэж». Трэба толькі пазнаёміцца з тактыкай і пачынаць барацьбу.

Ёсць шмат метадаў барацьбы з пырнікам. Але ўсе яны абапіраюцца на тыя ж самыя прынцыпы. Ва ўмовах Беласточчыны можна прымяняць наступныя:

1) Падворваем на глыбіню 9—15 см і пакідаем глебу ў вострых скібах. Калі з'явіцца пырнік, пускаем спружынавыя бароны самае малое два разы накрыж, потым, як пырнік высахне, згортваем яго граблямі і складаем на кампосты (пырніка не паліць);

2) па метаду савецкіх вучоных: падворыўка, дыскаванне накрыж, а калі зазелянее, пускаем плуг з прадплужнікам (ворка на глыбіню 20 см);

3) знішчэнне пырніка шляхам 3—4 разоў пераворвання поля, час паміж пераворваннем — ад 3 да 5 тыдняў;

4) прымяненне хімічнага сродка «Антыпэж».

Выбар метадаў барацьбы з пырнікам залежыць ад надвор'я, ад якасці глебы, колькасці пустазелля і іншага. Самае галоўнае нельга бяздзейна чакаць. Пырнік такі жывучы і прагавіты, што ахвотна быў бы адзіным жыхаром на нашых палях.

Імена цяпер час на барацьбу, у час жніва. Маем працы хоць адбаўляй, але трэба знайсці і час, каб заняцца няпрошаным госцем. Хай час не абкрадае.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Трыбуна чытачоў

Пяруны білі, а пажарнікі спалі

У канцы ліпеня над усходняй часткай Беласточчыны праходзіла страшэнная навальніца.

У час яе на Беласточчыне ўзнікла 9 пажараў. Між іншым пярун ударыў у клуню Антона Гарбачэўскага з вёскі Кітурыкі Беластоцкага павета. Агонь хутка ахапіў усю клуню. На жаль, да гашэння пажару не прыехала ніводная супрацьпажарная каманда. А яны ж тут існуюць. Адна, напрыклад, у Ялоўцы, адлеглай ад вёскі Кітурыкі ўсяго толькі 3 кіламетры, другая — ў вёсцы Луплянка, таксама 3 кіламетры.

Ці ж ніхто з гэтых каманд не прыкмеціў зарыва пажару ў Кітурыках? Цяжка ўявіць гэта. Была ж ноч. А ноччу зарыва вельмі далёка відаць. Да таго яшчэ пры такой ляскатні маланак проста нельга заснуць нармальнаму чалавеку. А мо' члены супрацьпажарных каманд у Луплянцы і Ялоўцы былі п'яныя? Нехта за гэтую нядбайнасць і брак пільнасці павінен адказваць.

(вб)

Дапамажыце, гаспадары Бельшчыны!

Гарачы нядзельны дзень. Жыхары Беластока, іншых гарадоў і вёсак шукаюць зацішнага месца адпачынку найчасцей над вадою. Адны едуць у Аўгустоў, іншыя накіроўваюцца ў паркі, сады, а тыя, што маюць матацыклы ці іншы сродак транспарту, едуць на раку Супрасль або Нарву. У кожнага ёсць сваё месца адпачынку.

Менавіта аб адным такім месцы над ракою Нарваю між плёскаўскім мастом і вёскай Войшкі трэба абавязкова ўспамянуць. Прыязджае сюды штораз больш адпачываючых з гарадоў і з наблізкіх вёсак. Нікога дзіўнага! Адпачынак — справа вельмі важная. Тут вельмі прыемная рака. Для тых, хто хоча паспрабаваць сваіх сіл, ёсць месцы глыбокія, нават небяспечныя, а неглыбокія месцы займаюць жанчыны і дзеці. Прыгажосць русла ракі дапаўняе шырокая даліна, узгоркі і лес. А паспрабуйце адведаць тут які - небудзь чарговы фестын! Тысячы людзей!

Бяда толькі ў тым, што доступ да ракі вядзе праз прыватны лес, выган, поле. Карыстацца імі сяляне забараняюць. Адны гоняць з выгану, другія з лесу. Пытаюся, чаму не просяць, напрыклад, замены грунтаў, калі усім вядома, што і ў Рыбалах і ў Войшках ёсць шмат лепшай «нікому не патрэбнай» зямлі. Пераконваючы адказ дала ўсхваляваная мясцовая жанчына: «Мы ўжо ўсюды пісалі і асабіста ездзілі ў Павятовую Раду ў Бельску і нічога не дабіліся. Асталося толькі цэлымі нядзелямі з вамі сварыцца. Вы пішыце!»

Пішам і просім: гаспадары Бельшчыны! Разгледзьце справу замены грунтаў і стварыце гэтым прыемнае месца адпачынку.

ую

Прыгожая вёска

Прыгожа выглядае вёска Рэпіска, што ў Гайнаўскім павеце. Шырокая вуліца заўсёды замецена, прыгожыя хаты патанаюць у садах. Грушы, яблыні, слівы, вішні і чарэшні з'яўляюцца самай трапнай дэкарацыяй, тым больш, што прыносяць і матэрыяльную карысць. Прыгажосці вёскі дадаюць і штахеты, якімі абгароджана вёска паабапал вуліцы з канца ў канец.

Васіль Сегень
Рэпіска

Юбілей сельгас-гуртка

Чэхі - Забалотныя — гэта малая вёска, якая ляжыць над ракою Нурэц. Зямля сялян раскінутая навокал вёскі, не надта ўраджайная. Але яе хапае, і сяляне жывуць не найгорш. Метады гаспадаравання старыя: вугор, азіміна і яравое збожжа. Трэба нешта змяніць — гаспадарыць па - новаму. Так думалі мы з Пятром Кулачэўскім.

Калі мы заехалі да павятовага саюза сельгасгурткоў у Бельску, нам сказалі: «Пачынайце, а мы вам паможам».

У нашай вёсцы, як і ў іншых, адзін на другога азіраецца. Людзі пачалі шушукаць, гаварыць, а на справе — нічога...

Аднак да нас далучылася некалькі сялян і мы пачалі арганізоўваць сельгасгурток. Але мы не бачылі ніколі сельгасгуртка і не ведалі яго праграмы. І вось аднойчы ў нядзелю прыехаў да нас аграном. На агульным сходзе прачытаў ён статут, вытлумачыў карысці, якія будуць мець гурткоўцы. і 15 жыхароў нашай вёскі адважылася. Падпісалі дэкларацыі. Паміж сялянамі пачаўся рух. Адны гаварылі, што гэтыя перадавікі загоняць усіх у кааператыўную краму, іншыя пераконвалі аб карысцях, якія дае сельгасгурток. Звыш трох тыдняў ішлі паміж сялянамі ажыўленыя спрэчкі, аж пачалася рэгістрацыя сельгасгуртка.

На наступным сходзе выбралі праўленне. Прайшло яшчэ некалькі дзён і прышло паведамленне, каб прымалі малатарню. Прывезлі малатарню і ўсе ахнулі: што ж гэта можа быць?! Праз некалькі дзён малацьба ішла поўнай парай. Сельгасгурток выконвае паслугі ў Шышылах, Малочках і ў сваёй вёсцы. На працу восені і зімы працуе без затрымкі і зарабляе на сваё конта 11905 злоты, з чаго чыстага даходу 4020 зл. За зробленыя грошы члены сельгасгуртка пастанавілі купіць сеялку. Так і зрабілі. Прышла вясна і на сеялку ўжо чакаюць кліенты. Іх не бракуе. Ідзе з рук у рукі. Сеюць цукровыя буракі, збожжа.

У далейшых планах стаіць купля апырсківача, а потым — трактара. Цяпер планаваць ужо лёгка і проста. А ўсяго ад аснавання сельгасгуртка мінае 21 жніўня 1962 года — толькі год.

СЦЯПАН КАРБОЎСКІ
Сакратар сельгасгуртка
ў Чэхах Забалотных.

Аб жыцці і справах вёскі Прыбудкі

Вёска Прыбудкі, Гайнаўскі павет, налічвае 35 гаспадароў. За апошнія гады ў вёсцы наступілі значныя перамены. Жыхары Прыбудак ўлажылі ў вёсцы брук і нажвіравалі дарогу. З хат знікае салома і гонты. На іх месца прыходзіць чарапіца. У вёсцы шмат пабудавана новых гаспадарчых будынкаў. І далей вёска будуецца. У 1961 годзе тут пакончана з церазпалосіцай. Загінулі вузкія палоскі. Праведзена была камасацыя.

Хвалюючай справай вёскі з'яўляецца культурнае жыццё. У гэтай галіне, можна сказаць, вёска спіць мядзвежым сном. Зрух павінна зрабіць моладзь. Ёсць жа тут шмат таленавітых дзяўчат і хлапцоў. Трэба толькі згуртавацца і не чакаць, пакуль хто-небудзь з павета прыедзе і наладзіць культурнае жыццё. Трэба і тут праявіць уласную ініцыятыву, тады напэўна жыццё Прыбудак будзе цікавейшым і весялейшым.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

На дарогах патрабуецца культура

Як толькі мацней прыгрэе летняе сонца на шашы і дарогах амаль цэлыя суткі не сціхае гул машын, трактараў і матацыклаў. Іх колькасць расце з кожным месяцам.

На працягу аднаго года (ад 30.06.1961 года да 30.06.1962 года) у Беластоцкім ваяводстве прыбыло іх амаль 9 тыс. Зараз у аддзелах камунікацыі на Беласточчыне зарэгістравана больш пяцідзесяці з паловай тысяч адзінак механічнага транспарта. У гэтай матарызаванай сям'і першае месца займаюць матацыклы. Уладальнікамі іх з'яўляецца 38 тыс. жыхароў Беластоцкага ваяводства.

Пастаянны рост колькасці механічных сродкаў руху трэба лічыць як добрую і пажаданую праяву нашай рэчаіснасці. Яна наглядна сведчыць аб хуткім ўзросце матэрыяльнага ўзроўню быту грамадзян. Вядома, што матацыкл, а тым больш аўтамашына купляецца толькі пасля заспакаення больш скромных патрэб. Гэтае не можа не цешыць.

На жаль, аднак следам за хуткім прыбываннем новых адзінак механічнага экіпажа, бы чорная цень, неадлучна прыбывае колькасць няшчасных выпадкаў на дарогах, а нават яшчэ горш — колькасць няшчасных здарэнняў значна выпярэджвае прырост аўтамашын і матацыклаў. У першым паўгоддзі бягучага года на дарогах Беласточчыны колькасць адзінак механічнага экіпажа павялічылася на 20% у параўнанні да папярэдняга стану, а колькасць няшчасных выпадкаў у тым жа перыядзе павялічылася на каля 35%. 23 асобы забітыя, 178 цяжка параненых, знішчаных 159 машын. Затраты дасягаюць мільёнаў злотых.

Большасць шафёраў, на жаль, лёгкадумна закрывае вочы на вынікі гэтай статыстыкі; бо прычыны штогод паўтараюцца. Перш за ўсё — п'янства сярод шафёраў. На працягу паўгоддзя б. г. міліцыянеры затрымалі 211 п'яных шафёраў. Яны яшчэ не спавадавалі няшчасця, але каб не апека міліцыі, хто ведае, ці не мелі б на сваім сумленні чалавечага жыцця?

Неаднойчы прыходзілася назіраць такое: у вёсцы нейкае свята. Моладзь на матацыклах і веласіпедах з'язджаецца з далёкіх вёсак. Гарэлку пры такой нагодзе ніхто за каўнер не выліває. А потым на вуліцы, сярод натоўпу людзей, адбываецца язда наперагонкі.

Вось такім героям, аматарам хуткай язды, перш за ўсё адрасую гэтую журасную статыстыку. Можа яна ахалодзіць іхні запал да кавалерскай неадказнай язды, бо хуліганства ў спалучэнні з п'янствам — гэта асноўныя прычыны штораз часцейшых няшчасных здарэнняў на дарогах Беласточчыны.

В. РУДЧЫК

БУДЗЕ НОВАЯ ШКОЛА

У ліпені гэтага года ў Луплянцы Старой пачалася пабудова новай прыгожай школы. Плануецца, што школа ўступіць у строй 1 верасня 1963 г.

Варта адзначыць, што ў пабудове новай школы ад самага пачатку актыўны ўдзел бяруць жыхары вёсак Луплянка Старая і Новая.

Мікалай Лаўрашук
Луплянка Старая

ПРАГРАМА
на 19 — 26.VIII.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Przeżyłem swoją śmierć" (czeski), 21—23. „Martwe dusze" (radz.), 24—26.

Кляшчэлі
„W obronie mojej miłości" (włoski), 21—23. „Miłość powraca wiosną" (radz.), 24—26.

Навасады
„Tu radio Gliwice" (NRD), 25—26.

Нараў
„Wiatr ucichł przed świtem" (jugosł.), 22—26.

Нараўка
„100 kilometrów" (włoski), 22—26.

Чаромуха
„Marysia i krasnoludki" (polski), 21—23. „Herszt" (franc.), 24—26.

Чыжы
„Zuzanna i chłopcy" (polski), 22—26.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Statek z dynamitem" (rumuński), 22—26.

Бранск
„Uskrzydleni" (NRD), 21—23. „Żebro Adama" (USA), 24—26.

Орля
„Skok o świcie" (radz.), 22—26.

Райск
„Salwa o świcie" (radz.), 22—26.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Król strzelców" (czeski), 21—23. „Drzwi stoją otworem" (czeski), 24—26.

Міхалова
„Marysia i krasnoludki" (polski), 21—23. „Długa noc 1943" (włoski), 24—26.

Супрасль
„Pragnienie" (rumuński), 21—23. „Jak się młody Noszt żenił" (węgierski), 24—26.

Чорная Беластоцкая
„Lunatyk" (franc.), 21—23. „Tu radio Gliwice" (NRD), 24—26.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„W. I. Lenin" (radz.), 21—23. „Długa noc 1943" (włoski), 24—26.

Мілейчыцы
„Z soboty na niedzielę" (angielski), 21—23. „Gorsza miłość" (węgierski), 24—26.

Нурэц
„Przeciwnicy" (węgierski), 21—23. „Mezalians" (węgierski), 24—26.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Człowiek z za biurka" (włoski), 21—23. „Pokój przychodzącemu na świat" (radz.), 24—26.

Сухаволя
„Czekajcie na listy" (radz.), 21—23. „Alba Regia" (jugosł.), 24—26.

Шудзялава
„Zaduszki" (polski), 22—26.

Янаў
„Katastrofa" (rumuński), 21—23. „Wyrok" (polski), 24—26.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„SOS Titanic" (angl.), 25—26.

Новы Двор
„Liga dżentelmenów" (angl.), 25—26.

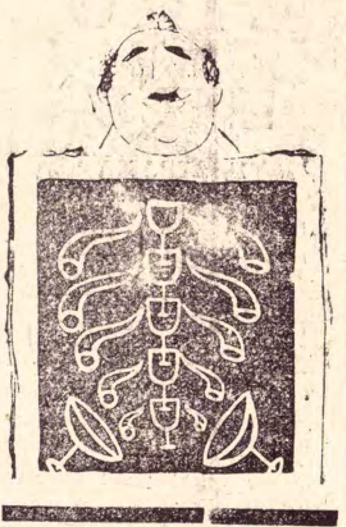
Ружаны Сток
„Daleki ukochany" (radz.), 25—26.

У днях 19 — 26.VIII. у мясцовасці Гродзіск фільмы высвятляцца не будуць.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-9-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie. 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Bltk F-3

Рэнтген п'яніцы

Бараной на пустазеллі

Пяць год таму назад запланавана пабудаваць у Гайнаўцы «гідраформ» (калодзеж, які б забяспечваў вадой новапабудаваныя «зароўскія» будынкі). Інвестыцыя гэта не так ужо і вялікая. Кошт яе ўсяго толькі 420 тысяч злотых. Здавалася б, што і пабудова не павінна працягвацца доўга. Але вось ужо пяты год Беластоцкае прадпрыемства прамысловага будаўніцтва ніяк не можа яе закончыць. Гэтае шаноўнае будаўнічае прадпрыемства ўжо шмат разоў устанаўляла тэрміны заканчэння пабудовы. Амаль кожны год абяцаюць яны аддаць гідраформ у карыстанне на 1-га Мая або 22 ліпеня. Але святы праходзяць і тэрміны адкладаюцца зноў надалей. Колькі ж яшчэ разоў жыхары Гайнаўкі будуць святкаваць 1 Мая без гідраформу?

Калі б, напрыклад, Новую Гуту будавалі такімі тэмпамі, то яшчэ прынамсі 100 гадоў давялося б пачакаць нашай краіне на першую сталь гэтага гіганта. А яна ж там ужо паплыла некалькі добрых годзікаў таму назад. (вб)

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ЯК ВЫБРАЛІ

— Чуў я, што цябе выбралі ў праўленне ГС. Як гэта сталася?

— Было два кандыдаты: я і Кастусь Корч. Тыя, што мяне знаді, галасавалі на Кастуся Карча, а тыя, што яго знаді, аддалі свае галасы за мяне. Ну і я меў менш знаёмых.

Прыслала **Ніна Ціха**

★ ★ ★

МАСТАК

— Якая ваша прафесія? — пытае бухгалтар наведвальніка.

— Я мастак.

— Маляр? Скульптар?

— Не. Раблю парасоны.

— Гэта зусім не мастацтва.

— Не мастацтва? Дык справбуйце зрабіць парасон?

Прыслаў **Мікалай Панфілюк**

★ ★ ★

ДОБРАЯ РАДА

Лекар прыпісаў пацыенту парашкі.

— Калі маю іх піць?

— Найлепш паўгадзіны перад тым, як пачне балець зуб.

Прыслаў **Янка Ясвіловіч**

★ ★ ★

КЛАПАТЛІВАЯ ЦЁТКА

Маці: — Ну, Пеця, добра табе было ў цёткі гасцяваць?

Пеця: — Вельмі. Яна так клапацілася аба мне. Кожны дзень пытала, ці не пара ўжо мне дамоў ехаць.

Рыгор Яканюк

★ ★ ★

У ВАГОНЕ

Кандуктар да пасажыра: — Ці вы не бачыце надпісу, што гэты вагон для некурачых?

Пасажыр: — А ці зы не бачыце, што тут за дымам нічога не відаць.

Прыслаў **Віктар Харкевіч**

— Гэта было б вельмі прыемным, калі б ты не меў такіх халодных рук.

ВАСІЛЬ МАЕЎСКІ

«ЛЕКТАР»

Ён лекцыю цікавую
правёў,
Што вельмі шкодна
самагонку піць.
Затым, сабраўшы
сваякоў,
Пайшоў лекцыйны
поспех «замачыць».

ББ І ЗЛАДЗЕІ

Аднойчы Бардотка атрымала ліст ад асобы, якая адбывала ў турме пакаранне за пакражу. Зладзей прасіў грошай, якія далі б яму магчымасць пачаць новае жыццё.

Калі выйшаў ён з турмы, ББ паслала яму даволі прыкметную суму. Той купіў сабе матацыкл. Машына гэта служыла яму да матарызаваных зладзейскіх мерапрыемстваў.

Пасля нейкага часу зладзея зноў злавілі. Ён атрымаў судовы прыгавор і быў пасаджаны ў тую самую турэмную камеру, у якой сядзеў раней. З удзячнасці для ББ ён упрыгожыў сцены сваёй камеры здымкамі міласэрнай зоркі.

Выхад знойдзены.

КУР'ЁЗЫ

Аднойчы ў славутага фінскага лыжніка Вейка Хакулінена запыталі:

— Як трэба паступаць, каб атрымаць перамогу?

— Вельмі проста, — адказаў чэмпіён, — трэба бегчы крыху хутчэй, чым тваё праціўнікі.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Г. Балтручука і К. Ляшэўскага з Войшкаў, Бельскага павета, а таксама Мікалая Валесюка з Чарэўкаў, Беластоцкага павета, змяшчаем савецкую папулярную песню.

СОЛДАТСКИЙ ВАЛЬС

Слова Б. Царина Музыка А. Воронова

Снежные сибирские
Белые поля.
С детства сердцу близкая
Русская земля.

Ты ли мне не дорог,
Край мой голубой!
На границе часто снится
Дом родной.

В полночи холодные
Чутко спит тайга.
Я в края свободные
Не пущу врага.

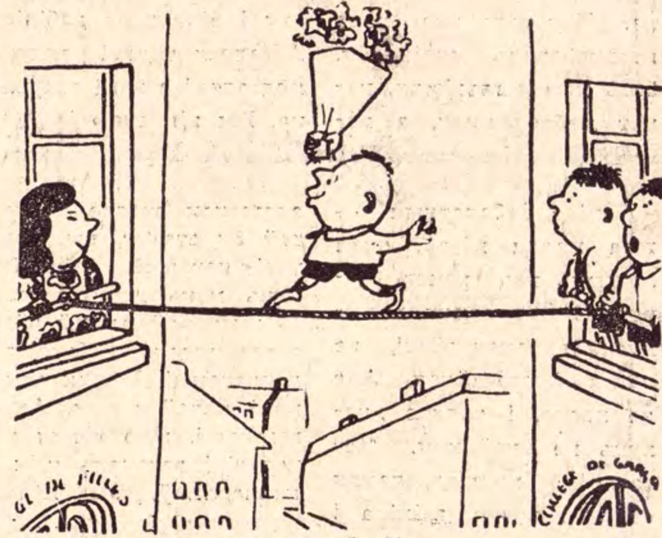
Светят за рекою
Строек огоньки,
Там за вьюгой помнят друга
Земляки.

Повидатся нужно бы
Мне с подругой вновь,
За хорошей дружбою
Прячется любовь.

Я вернусь к невесте
В снежные края,
Верю, знаю, что родная
Ждет меня.

Снежные сибирские
Белые поля.
С детства сердцу близкая
Русская земля.

Родина - отчизна,
Я на веки твой.
На границе часто снится
Дом родной.

— Што за дурань, гатоў прастудзіцца!

КАМУ ДОБРА?

Я першы пратэстую супроць палявання на звяроў, — крыкнуў заяц. — Паляўнічыя ганяюцца за намі. Страляюць. Жывым хапаюць у пасткі. На экспарт высылаюць. Ніякія нервы гэтага не вытрымаюць.

— Правільна! Дзе наша недатыкальнасць? Дзе свабода асобы? — заскавытала лісіца. — Я таксама не хачу быць гаржэткай у гарадской модніцы!

Звяры пахвальна захлопалі вушыма.

На стары пень, бы на трыбуну, ускочыў дзік і захрукаў:

— У гарадах пастаянныя цяжкасці з мясам, тамы паляўнічыя расшукваюць наша логава. На ўспамін аб дзіку, людзям каўбасы сняцца. Наша становішча горш заячага, з нас кішкі выматваюць. — закончыў вяпрук трагічным голасам і заплакаў.

— Мо' выпісаць пратэст на бярозавай кары? — запрапанаваў дзяцел і дадаў: — Гэтым самым пачнем барацьбу за незалежнасць дэмакратычным спосабам.

Вучоная сава падрапалася за вухам, потым сказала:

— Дэмакратыя не пашыраецца на звяроў. Мы не падлягаем міжнароднай канвенцыі. Зрэшты ААН так марудна вырашае справы, што нас паспеюць знішчыць раней, чым наша скарга трапіць на парадак дня.

— Прапаную ўвесці самаахову, — запрапанаваў воўк.

— Гэта будзе пачатак знішчальнай вайны, — выказаўся барсук. — Стаўлю пытанне аб перасяленні ў Белавежскі запаведнік.

— Ух-гух-уух! — засмяяўся пугач. — З агня ды ў полымя! Прыязджаюць жа ў Белавежу заграднічныя паляўнічыя. Плацяць доларамі за права адстрэлу.

За вялот... звяроў да самага носа такога паляўнічага. Ад голавы не ўцячэш так лёгка, як ад паляўнічага.

Закончыўшы сваю прамову, пугач распусціў крылы і спланіраваў на суседні сук.

— Выступаю як дэлегат ад падводных жыхароў, — зашалястаў рак. — Рыбам таксама няма жыцця. Здрадніцкія кручкі. Мудрагелістыя сеткі. Частае атручванне рачной вады. Усё гэта губіць нас. Прапаную запратэставаць супроць бяспраўя калектыўным самагубствам. Ідзем да ракі і ўтопімся.

— Лепш павесіцца, — паракамендаваў кажан. — Даю прыклад, першы вешаючыся ўніз галавой.

І злажыўшы крылы кажан павіс над сабраўшыміся.

Воўк наставіў вушы, пацягнуў носам паветра і сказаў:

— Чую сабачы смурод і тытунёвы пах. Сюды падкрадаецца чалавек. Ратуйцеся, хто ў ногі верыць.

Звяроў бы ветрам здула з паляны. Толькі рак залез пад карчажыну і прытаіўся.

На паляну вышаў ляснік. Сеў на пень. Між каленямі паставіў ружжо. Прадуў люльку, набіў тытунём і закурыў.

— Чаго ты Бобік карусэліш па паляне, — пачаў ён дакараць сабаку. — Тут нават ракам не пахне. Пераваліся звяры ў нашых лясах. Раней іх тут было процьма. А цяпер прахадзілі паўдня і нават вавёрку не сустрэлі.

Бобік падагнуў хвост, быццам у гэтым была яго віна.

Вось і разбірайцеся пасля гэтага, людзі мілыя, каму на свеце жыць добра.

Дзядзька Лявон